
Per Syrdalen

MINNEORD

NILS EIDE

KRISTIAN FOSSEN

AMUND RINGVOLD

Netthinnekirurgiens fremste representant i Norge gjennom mange år Per Syrdalen gikk bort 18. april 2026. Han begynte i oftalmologien på 1960-tallet, før subspesialiseringens tid, og kom til å prege utviklingen av dette feltet gjennom flere tiår.

Per Syrdalen ble født i Arendal 20. mai 1935, der han tok eksamen artium i 1953. Etter medisinstudiet i Bergen ble det turnustjeneste på Bærum sykehus og i Lødingen distrikt. Den oftalmologiske karrieren startet med ett års tjeneste ved Øyeavdelingen i Tromsø i 1962, og med unntak av to kortere perioder med nevrologisk/nevrokirurgisk praksis var han deretter ansatt ved Rikshospitalets øyeavdeling, fra 1971 som spesiallege og etter 1995 som professor, til han gikk av med pensjon i 2001.

«Aspects of retinal detachment» het doktorgradsarbeidet, avsluttet i 1972. Per fattet tidlig interesse for netthinnelesning. Årsaken til denne sykdommen er som regel at det oppstår hull(er) i netthinnen slik at væske renner på baksiden

og skiller den fra underlaget. På 1960-tallet var operasjonsmetodene på dette området relativt enkle, og han forstod at en forutsetning for best mulig operasjonsresultat var å få god oversikt over øyebunnen, noe den tradisjonelle oftalmoskopien ikke gir. Han tok derfor i bruk indirekte oftalmoskopi som standard metode ved undersøkelser av netthinnesykdommer generelt. Prosedyren krever atskillig trening for å gi praktiske resultater, og alle hans senere elever som tenkte seg en fremtid i netthinnekirurgien, ble drillet i denne metoden. Per hadde en utpreget sans for detaljer, noe som kom godt med i profesjonsutøvelsen.

Uklarheter i glassvæsken er en viktig årsak til redusert livskvalitet for mange mennesker, som for eksempel korpusblødninger hos diabetikere eller hos pasienter med hjerneblødning. Slike tilstander lar seg behandle med vitrektomi, som forutsetter avansert utstyr og en nennsom hånd hos operatøren. Per Syrdalen introduserte denne teknikken i Norge tidlig på 1970-tallet, og et meget stort antall pasienter fikk på denne måten synet tilbake.

En kuriøs kasuistikk fra hans lange kliniske virke er verdt å nevne: En 13 år gammel gutt fra Nord-Norge klaget over lysskyhet og nedsatt syn på høyre øyet. Undersøkelsen viste en levende larve i glassvæsken, som ble fjernet med vitrektomi. Det viste seg å være en reinbremslarve av arten *Oedemagena tarandi*, størrelse ca. 4,5 × 1 mm. Dette vakte oppsikt i mange ulike fagmiljøer. Han var ellers forfatter og medforfatter på tallrike publikasjoner innen vitreoretinale sykdommer og kirurgi, laserbehandling, kirurgisk behandling av øyeskader og behandling av øyesvulster.

Han var opptatt av at resultatene skulle registreres og ha høy standard. Det ble derfor laget et eget register for vitrektomi og øyemelanom. Ved innføring av platebehandling ved øyemelanom var han sentral. Undervisning, kvalitetskontroll og forskning var viktig. Det vi kunne tilby pasientene, skulle legges fram i nasjonale og internasjonale fora. Han var selv medlem i den renommerte Club Jules Gonin fra 1978 og ivret for at yngre kolleger skulle ha kontakt med de fremste internasjonale fagmiljøene. Han mottok Schiøtz-medaljen for fremragende faglig innsats i oftalmologien i 2020.

Per Syrdalen var en omgjengelig person, høyt verdsatt av sine pasienter og godt likt blant kolleger. Fysisk aktivitet lå hans hjerte nært. Utenfor arbeidstid var han en ivrig skiløper. Om sommeren kunne han nyte hyttelivet på Hisøya med familien. Turen sørover ble gjerne foretatt i hans skinnende røde Ford Mustang.

I pensjonisttilværelsen ble ringen sluttet da han i 2001 vendte tilbake til Øyeavdelingen i Tromsø for å bygge opp et fullverdig vitreoretinalt miljø også i nord. Frem til 2006 kom han i flere perioder nordover og fungerte som høyt verdsatt mentor. Også her opprettet han raskt et register for vitrektomi, som videreføres den dag i dag.

Per var med på å definere faget vårt i en årrekke. Han kunne være direkte, han stilte krav, men var samtidig tålmodig og omsorgsfull. Vi er mange som vil takke Per Syrdalen som lege, kollega og som menneske.

Publisert: 27. mai 2026. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.26.0364

